

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 42.

Lýsingarprísir fyri þettirreglu: 20 oyri, á forsiðuni, 20 oyri, á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 17. októbir 1933.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsum, brevsvaarslendum og skrivstovuni. Telf. 143.

7. árg.

Mannahugsan.

Úr lögtinginum hoyrist um, at tá høvi er til tað, koma menn fram og rópa hart upp um tað ræðuliga, sum eitur studningur til tey gomlu.

Nær kemur tann stundin, tá menn, sum ongantíð hava verið í trongd men altíð hava haft nóg mikið at koyra í kroppin og at heingja uttaná hann, koma so langt, at teir fara at skamma seg við at siga nakað imóti hjálpi til tey gomlu og neyðstadda? Hvussu kunnu menn fáa seg til at nevna tær neyðars krónur, teimum eftir ellisrentulógini eru tillagdar?

Tað er ræðuligt at hoyra teir tala um, at 400 krónur um árið fyri eitt gamalt par, ið ongan góðan hevur at hjálpa sær, eru nógvir pengar! Einná so nógvir, at tey ikki víta, hvat tey skulu gera við teir!

Hvussu verður eitt samfelag vorðið, ið lýsir soverðnum sálum? Fer tað ikki andiliga á húsagangin — ein orkar nestan ikki at hugsa um slíkt. — — — Ein kundi haft hug til at farið at talað við hesar menn og spurt teir, um teir nakrantíð hava hoyrt um hann, tann stóra demokratin og lærarin, sum fyri o. u. 1900 árum síðani gekk frá stað til stað niðri í Palestina og «lerdi og gjordi væl ímóti menniskjum». Tað var hann sum segði: »Komið til mín, øll tit sum arbeida og hava tað trupult, og eg vil geva tykkum hvíld» — og sjálvur samstundis var so staddur, at hann segði: »Villdjórin hava hólur, og himmalsins fuglar hava reiður, men menniskjasonurin hevur ikki tað, hann kann leggja hovar sítt niðurat.«

Óg hann segði meir: hann segði, at á verðsins evsta degi skulu tey koma til hansara og erpa sær av, at tey hava præðikað í hansara navni og gjørt jartekin í hesum sama navni, so tey mugu tá ivaleyst verða roknaði at vera hansara børn. Men hann vil tá siga við tey: »Sig mær, vóru tit hjá mær og vitjað meg, tá eg var sjúkur, góvu tit mær mat, tá eg var svangur, og klæddu tit meg, tá eg var nakin?« Óg tá tey so siga, at tey ongantíð hava vitað hann sjúkan, svangan ella klæðnaleysan, so vil hann svara teimum, at onkuntíð hava tey haft høvi til at hjálpa einum neyðar menniskja, og so sum tey gjordu móti tí, soleiðis hava tey gjørt móti honum. »Soleiðis sum tit hava gjørt móti einum av mínum smáu, so hava tit gjørt móti mær,« vilja orð hans-

ara ljóða til menniskjuni á evsta degi. Tey gomlu, ússaligu í samfelaginum, munnu tey ikki av sonnum hoyra til undir orðinum »mín smá« — øll tey sum arbeida og hava tað trupult, og hvørjum hann lovar hvíld hjá sær. —

So hevur tað ljóðað, at tað er børnini, ið skulu styðja foreldrin og ikki »kommunan«, tí hon hevur ikki ráð. Eitt gamalt orð sigur, at lættari er hjá eini mammu at uppela og uppføða tiggju børn enn hjá tiggju bornum at hava eina mammu at siggja til góðar. Óg dømi eru í mongd ið vítta sannleikan av hesum, og øll kenna vit, hvussu ofta kærleikin tvørar hjá bornum til foreldur sínir. Óg so hevur ivaleyst altíð verið.

»Kommunan hevur ikki ráð.« Nei vissiliga — hvør hevur ráð? Hvør er hann, sum í hesum tíðum ikki klínkar og klagar? Krisutið, krepputið! Men er tað nakað, vit sjálvi skulu hava í lag, nakað okkum er at gagni — tá eru veingi smol stoðe. — Hvat er kommunan, er tað nakrir menn, sum sjálvir skulu, úr egnum lumma, lata ein hóp av peningi til ymsi m.d.? Ja, vit spyrja, tí soleiðis ljóðar tað ónoktliga oftani!

Ella er »kommunan« vit øll, ið so aftur hava krav uppá nakað av tí, vit sjálvi ella nøkur av okkara hava latið? »Kommunan« er vit øll, tey smáu bygðasamfelagini og tað samlaða oyafelagið, og tann peningur, ið saman kemur í hvørjari kommunu fyri seg og í oya-kommununi, skal nýtast til gagn fyri okkara fólk í síni heild — eftir sum trongdin er. Her innundir má tað mál sjálvsagt koma, at væla um tey, ið ikki eru sjálvbjargin: børn, gomul og heilsuleys.

Lat okkum halda upp við at finnast at, tá nakað gott verður gjørt ella ætlað verður at gera fyri onnur enn okkum sjálvi.

Eitt samfelag, sum ikki er socialt sinnað, tað vil siga hevur til mál at fremja alt, ið gagnar hvorum einstakum felagslími sum best, tað felagið hevur ikki rætt at vera til, tí hevur verðin ikki brúk fyri, og tað fellur einaförð, gongur at grundum. — Lat okkum fáa teir menn burtur, sum ganga eftir tí, at verðin og hennara góða bara er til fyri tey einstøku, tey sum enn hava tann glúpnandi matalystin uppá lívið og hava tenn at tryggja lívsins góða við!

Hvussu verður hjá teimum, tá tey verða tannleys?

Gullbrúðleyp.

Tann 25. í hesum kunnu harra Adolf Rubeksen og frú, bæði hiðani úr Havn, halda gullbrúðleyp.

Tey kunnu nu siggja út yvir ein langan og tíðan strevnan arbeiðsdag. Eins og so mangur undan teimum og so mangur aftan á byrjaðu tey nær um á herum steinum, men rosk, nærløgd og sparsom sum tey vóru, komu tey — hóast teyingu ein stóran barnaflokk — skjótt uppundan. — Raskur veltingarmaður hevur Adolf Rubeksen verið, og kann hann nú føða triggjar kúr og eitt ross. Eins og brøðurnir Heini og Mourits hevur hann velt nakað av tí ringastu hagarjörð rúndan um Havnina og fingið tað til fagraða bo. Her hevur konan, sum í so mongum øðrum, verið honum ein góður stuðul bæði vár, summer og heyst, og hava tey hesi seinastu árin frá várinum og lika út um Mikkjalsmessu búið uppí á trøðni. Har uppi hava tey umframt nøgd av grasi fingið hópín av eplum, rótum, havra og øllum urtum til húsbrúk. —

Í sínum yngru døgum fór Adolf Rubeksen til sjós við »Frederiksvaag«, og hevði hann mangan ringan túrin við henni, sum tá sigldi hiðani líka niður til Spaniens við klippliski. Túrarnir við henni og øðrum skipum kundu í teirri tíðini vera bæði langir og streingir, og fekk hann meín av einum slíkum túri — tað sæst tá hann gongur.

Adolf hevur verið av raskastu, knappastu monnum, og eg minnist sum smádrongur hvussu hann, sum tá var politistur, tók eingilskar fiskarir, ið gjordu ófrið og beindi teir umhórð ella tá teir gjordust ov mikið treiskir, í Skansan.

Timburmaður og sniðkari

hefur Adolf verið av teim bestu

og havi eg sæð møblar og kurva-

arbeiði úr hansara hondum, sum

kann standa mál við tað besta

av tilikum arbeði. —

Í politikki hevur Adolf altíð

verið ein radikalur, frísintur

maður. Táð Schrøter breyt seg

ígjøgnum høgvaldið her, var

Adolf ein av teimum stinnastu

til at styðja hann. Minnist meg

rætt var Adolf limur av »Fram-

brúðsfelag« í fleiri ár, innítil

hann við nógvum øðrum meld-

aði seg út, tá einstakir menn

vildu ráða ov mikið og bera

fram mál, sum ov lítið vóru um-

rødd, og fólkid ikki var búgvíð

til at taka við.

Mitt ynski er, at hann og kona

hansara mugu eiga mangar góðar

dagar enn!

Skiðmaður.

Hámarksvirði.

Áttu vit í Føroyum ikki at ásett hámarksvirði — ella máximalprís — á tær vørur, ið seldar verða her í landinum? Hetta er ein spurningur, sum aftur og aftur kemur fram í huga mínum. Er tað rætt, at hin minnmenti í landinum skal rinda teir okursprísir, sum her verða kravdir fyri neyðsynjarvørur.

At tala ella skiva um hámarksvirði her á landi hevur fleiri ferðir verið ætlan mín; men hvørja ferð havi eg sagt við meg sjálvan, at tað er nyttuleyst at tala um slíkt, soleingi afturhaldsmenn sita við meiraluta á Føroya lögtingi.

Orsakin, til at eg nú hætli mær at umtala hetta mál, er tann, at gamla »Dimmalætting« er vorðin javnaðarblað. Er tað nú soleiðis vorðið her á landi, at sambandsmenn ætla at ganga javnaðarleið, so er útlitið gott fyri tann minnmenti her á landi. Sambandið hevur jú buktina og báðar endarnar, og tí er tað eitt gleðiligt tíðartekin, at sambandsurgan syngur um »Javnaður« og eintá við hesum inngangsorðum av V. Hørup: »Min Haand skal altíð vere imod den Politik, som jeg anser for den lumpneste af alle, den, der rotter de Rige sammen om at plyndre de Fattige og sætter Overklassen paa Nakken af dem, der har mindst at staa imod med, for at trykke dem ned til Ingen-tinge.«

Nú kunna føroyskir arbeidsmenn og fiskimenn vera gláðir, tí nú lovar sambandið at umvenda seg og skal venda sær ímóti teim, sum nokta tykkum kontantan pening og neyða tykkum at keypa vørurnar fyri okursprísir. Latum okkum nú fáa at siggja, at sambandið heldur síni orð; tí tómun orðum hevur tann minnmenti her á landi hoyrt ivaleyst nokk av; tað er í gervinum, tað ræður um at verja tann minna mannin.

Tað er gott og gleðiligt, at sambandsmenn ikki vilja leggja toll á neyðsynjarvørur; men spurningurin er, hvør ið fær gagn av, at eingin tollur er. Tá ein hyggur leystliga at tolli á neyðsynjarvørur, so sær tað út, sum tað er ein lívsspurningur fyri hin minna mannin, og í øllum øðrum londum vildi tað verið tilfellið; men her á landi er alt aðraleiðis enn aðrastaðni. Her hava teir ræðið, sum siga seg at verja tann minna mannin; men teirra gerðir eru beint tvørtur ímóti teirra orðum.

Ferð eftir ferð hava føroyskir arbeidsmenn lagt tað mál inn á ting at fáa sett í gildi lóg um

Allir Føroyingar

eiga at ferðast og taka góðs við

»Tjaldrinum«

og

»Havhestinum«

PF SKIPAFELAGIÐ FØROYAR

kontanta lørindan; men hvussu hava sambandsmenn hagraitt hetta mál? Sakin er kvæð á tingi hvørja ferð, hon er komin fram har. Óg hvat er fylgan av tí? Já, arbeidsmenn og fiskimenn eru undir einum keypmansmonopoli líka so ringt ella verri enn hitt tiltikna Gábels monopol.

Allir menn víta, at ein kann fáa allar vørur ein triðing bili-gari tá hann bestillir tær sjálvur, enn tá hann keypir tær frá okkara føroysku keypmonnum. Ein maður, sum nú ikki rinda níggu hundrad krónur fyri silt húsbald, kundi hjálpt við seks hundrad, um hann hevði pening og kundi bestilt sínar vørur sjálvur. Men lögtingsmenn okkara vilja ikki gjøgnum lóggávu hjálpa tí minna manninum undan keypmansmonopolinum. Keypmennir hava ikki ráð at rinda peningin í hondina, siga afturhaldsmennir. Kanska er nakað í hesum; men er skilið so ringt her á landi, so mega vit ganga aðrar leiðir og áseta hámarksvirði á vørurnar. Arbeidsmenn og fiskimenn eru bundnir til at keypa sínar vørur úr teim krambúðum, har teir hava pening tilgáðar, og tað eru ógvuliga trong kor; men verri er tað, at teir neyðast at rinda teir prísir sum samvitskuleysir keypmenn áseta.

Er tað rætt sum »Dimmalætting« skivar, at hond hennara her eftir dags er vend ímóti øllum, »der rotter de Rige sammen om at plyndre de Fattige«, so vil hon geva mær rætt í, at her má nakað gerast; tí her »rotter de Rige sig sammen om at plyndre de Fattige«, og tann politikkur sum ikki her tekur hond í og ger útveg fyri at bjarga teim fátæku, tann politikkur er »den lumpneste af alle«.

J. H. Danbjørg.

Lóg um kontanta peningarindan er nú viðtikin á lögtingi við 8 sambandsatkvøðum, 3 sjálvstýrisatkvøðum og sjálvsagt báðum socialistunum.

